

Sînt, repet, toate acestea, operații curente la asemenea gen de adaptări, menite să sporească dramatismul sau, dacă vrei, melodramatismul unei povestiri înduioșătoare, în speță, mai degrabă prin naivitatea ei liniară decît prin cine știe ce complicații de factură tragică. Important e că ele au fost efectuate într-un spirit ce nu contravine autorului „Ploii din iunie” și „Cîmpiei de sînge a Mărășestilor” și că nu depășesc limitele, admise de convenția teatrului cîntat, ale bunului-gust. Pe scurt, spectacolul, prin ritmul lui susținut, prin încercarea, destul de izbucită, de evocare a Bucureștilor epocii (citatele muzicale din Elly Roman : „Ilona”, „Două viori” și „Ce-i al meu, al meu rămîne”, foarte utile), prin muzica inspirată, place.

În rolul lui Leib, Rudy Rosenfeld a creat un personaj convingător, poate, prea convingător, atunci cînd, potrivit-se textului literar, care spune, la un moment dat, „calei anapoda... are un mers de om speriat și mai mult aleargă”, ne oferă un joc de scenă mai aproape de un Fedia Protasov, al regretatului Critico, decît de comportarea unui biet șomer ; o prezentă, ca întotdeauna, mai mult decît agreabilă, a fost Tricy Abramovici (Haia), într-un rol în care n-a prea avut multe de făcut ; veteran al scenei din strada Iuliu Barasch, Mano Rippel și-a impus, și aici, într-un rol episodic, personalitatea artistică ; Adrian Mandel (Oanță), Ruhele Heller Schapira (Sura) și toți ceilalți componenți ai distribuției, mina sigură a regizorului George Teodorescu, scenografia Mihaelei Demetriade, baletul Adinei Cezar și al lui Sergiu Anghel merită, deopotrivă, încă o dată, toată admirația pentru pasiunea cu care se dăruiesc scenei unui teatru la care întotdeauna se găsește (fără nici o îndreptățire)... un bilet în plus.

Radu Albala •

„Piatră la rinichi” pe scena teatrului din Oradea : o montare fluentă și ritmată, mîinzind pe efecte comice...

TEATRUL DE STAT DIN ORADEA
— SECȚIA ROMÂNĂ

PIATRĂ LA RINICHI

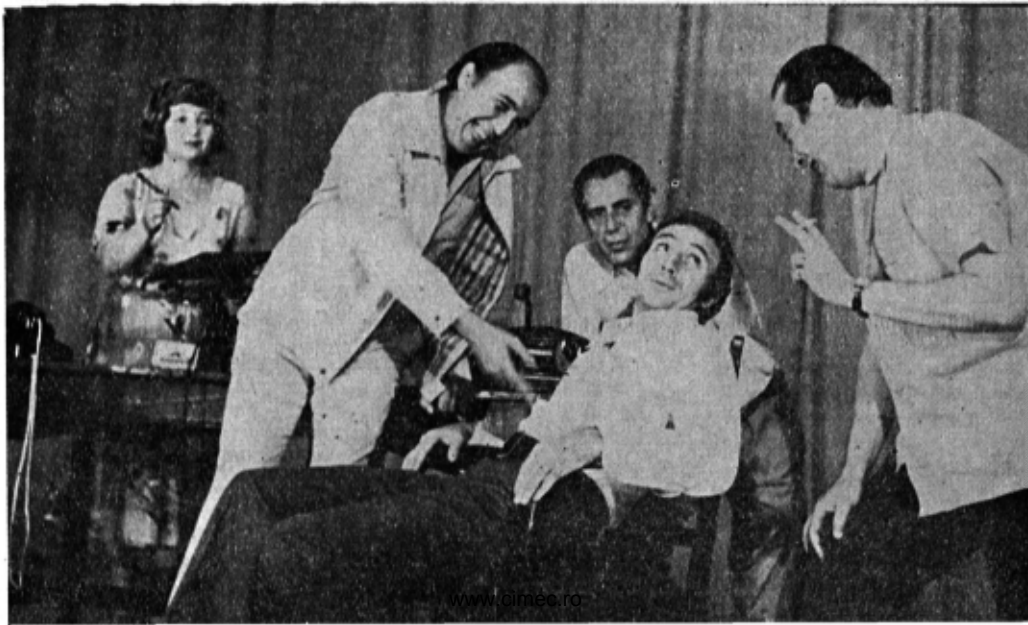
de Paul Everac

Data premierei : 15 septembrie 1977.

Regia : SZOMBATI GILLE OTTO.
Scenografia : BIRO I. GEZA.

Distribuția : ION ABRUDAN (Virgil Urechiatu) ; ION MÎINEA (Farfuz) ; NICOLAE TOMA (Hărăbaie) ; GRIG SCHITCU (Strungă) ; MARCEL SEGARCEANU (Doctorul Ranchiș) ; MARCEL POPA (Roșcovă) ; ION MARTIN (Viorel Scurtuleț) ; MARIANA VASILE (Cmelia Străcșineanu) ; OLIMPIA MÎINEA (Mardare) ; ALLA TAUTU (Doctorița Odobică) ; DOINA URLĂTEANU (Sora medicală) ; ANCA MIȚRE-CIHIRILĂ (Pica) ; FLORENȚA MANEA (Geta Plăcintă).

Subiectul (mai corect spus, motivul) piesei *Piatră la rinichi* de Paul Everac nu este nici foarte nou, nici foarte original. Ceea ce, dealtfel, nici nu are prea mare importanță, deoarece motivele și subiectele se tot împru-

mută, de mai bine de două mii de ani, fără ea, prin aceasta, literatura dramatică și teatrul să fi avut ceva de pierdut.

Cu greu am putea stabili paternitatea certă a unui subiect în care tiranul (ori, în varianta lui mai nouă, directorul abuziv) s-a înconjurat de o clică de profitori slugarnici, corupți și fără scrupule, prin care manevrează o adevărată rețea de servicii și contraservicii personale, în detrimentul, vădit, al obștii. El poate să taie și să spânzure în cetate (sau în întreprindere ori centrală), după bunul lui plac (și ca pe propria lui moșie sau feudă), până când spiritul de dreptate al celui năpăstuit capătă curajul de a-și striga nemulțumirea și de a se revolta. Revolta celui personaj din partea căruia, ne-am fi așteptat cel mai puțin la așa ceva (legile teatrului cer nu numai ca „mielul” să „turbeze”, ci și ca „preotul”, să zicem, să devină un „discipol al diavolului”) dobândește sprijinul celorlalți oameni cinstiți și drepți, astfel încât tirania e detronată și moștenitorul legitim își recapătă sceptrul (adică, directorul rău e destituit și în locul lui va veni unul bun). Nu lipsește nici povestea de dragoste, care se adaugă în cantități, combinații chimice și limite morale specifice epocii, fata fiind mereu alături de tânărul erou, stimulându-l în lupta sa pentru dreptate, în timp ce, într-o formă sau alta și din diverse motive, personajele servind puterii tiranice se opun fericirii lor. În ciuda acestei scheme, pe care foarte mulți autori, conștienți sau nu, o respectă, piesele de teatru în care o putem regăsi continuă să ne intereseze și să ne apară ca noi și originale; bineînțeles, în măsura în care autorii nu rămân tributari schemei, ci o depășesc, prin autenticitatea substanței și prin noutatea ideilor.

Din acest punct de vedere, ar fi de remarcant faptul că piesa lui Paul Everac, chiar dacă seamănă cu alte comedii, cunoscute, nu datorează nimic, în mod special, vreuneia dintre ele. Autorul își tratează subiectul liber de orice constrângere. Scriitura e alertă, cinematografică, replica e suculentă și virulent satirică, comedia revărsându-se din belșug, în tușe groase (alunecând însă, uneori, în tente vulgare sau în aluzii licențioase).

Se cuvine să subliniem, totodată, că autorul are în vedere condamnarea nu numai a profitorilor, ci și a pasivității și a docilității celor cinstiți, pasivitate care favorizează existența abuzurilor. Funcționarea normală a organismului depinde de eliminarea „pietrei la rinichi” care poate să apară și pe plan social (corupție, trafic de influență, abuz de putere ș.a.m.d.), eliminare condiționată, la rindul ei, de eliminarea „pietrei la rinichi” individuale (pasivitate, frică, lipsă de combativitate — combativitate fără de care democrația se golește de conținut). Mai ales prin acest aspect al mesajului ei, prin pleoara pentru o puternică opinie de masă împotriva celor ce încearcă să se sustragă de la aplicarea în viață a principiilor și normelor eticii și

cehitații socialiste, căutând, totodată, să frîneze continua democratizare a vieții noastre sociale, piesa lui Paul Everac e mai „la zi” decât multe altele și poate fi cu atât mai oportună în repertoriul unui teatru preocupat să răspundă sarcinilor sale educaționale.

Un astfel de repertoriu este și cel al Teatrului de Stat din Oradea, care și-a deschis stagiunea la 15 septembrie, la Alesd, fără ca reparațiile de la sediu să-l împiedice să-și onoreze la timp și cum se cuvine obligațiile. Spectacolul cu piesa lui Paul Everac, realizat în premieră pe țară, de regizorul Szombati Gille Otto, în decorurile ostentativ caricaturale ale lui Biro Géza, subliniază dimensiunile hiperbolice ale satirei și are, în general, fluenta și ritmul necesare comediei.

Ion Miinea, în rolul grobianului director Farfuz, își întuiește exact personajul, odios, deopotrivă, prin lipsa de scrupule și prin inteligența cu care urmărește fiecare mutare posibilă, în rețeaua sa de relații, prin rapiditatea cu care-și „schimbă părul” ca să-și păstreze „nărvul”; interpretarea sa este centrul de greutate al spectacolului. Ar fi fost de dorit ca replica să i-o dea, cu aceeași pregnanță scenică, Urechiatu, tânărul modest care se revoltă, interpretat de Ion Abrudan cu convingere, dar nu destul de convingător.

Contururi caricaturale cam îngroșate realizează Nicolae Toma (Ilărabaie), Grig Schiteu (Strungă), Olimpia Miinea (contabila Mardare) și Marcel Segărceanu (doctorul Ranchiș), ultimii doi, cu un exces de teatralitate cam desuetă, care nu aparține doar personajelor. O bună interpretare a fetei din schema conflictuală amintită (în cazul dat, fata e... proaspăt divorțată, răspuns la abuzurile ce se petrec, câteodată, și pe planul vieții de familie) se datorează actriței Mariana Vasile. Cuplul pe care îl face cu Ion Abrudan nu are, totuși, strălucirea vitalității și a tineretii, pe care a intenționat-o autorul.

Deși *Piatră la rinichi* e scrisă cu vervă, imaginând scene și situații scenice de mare virtuozitate, cu replici excelente, spectacolul n-a putut evita unele lungimi.

Interpretate destul de corect, unele personaje secundare, ca doctorița Odobică (Alla Tăutu) și secretara Pica (Anca Miere-Chirilă), nu capătă suficient relief scenic, datorită partiturilor cam sărace. În schimb, personajul Geta Plăcintă l-a preocupat mai mult pe autor; mai generos, rolul e bine acoperit de către Florența Manca.

Nesatisfăcător rezolvat rămîne momentul important al solidarizării muncitorești din timpul ședinței care are loc în final, regia fiind și ea mai atentă, aici, la efectele comice decât la fondul problemelor care se pun. Este și motivul pentru care spectacolul, în ansamblu onorabil, nemulțumește uneori printr-o subliniere prea apăsată a ceea ce s-ar fi cuvenit să fie estompat.

Piatra la rinichi demonstrează încă o dată că Paul Everac se simte în largul lui nu numai în drama socială sau în cea de inspirație istorică, ci și în comedia satirică de actualitate. Totuși, în comedie, scriitorul se cam lasă furat de pitorescul grosier al unor personaje și n-a dat încă piesa pe care sîntem îndreptățiți să o așteptăm.

Victor Parhon

TEATRUL TINERETULUI DIN PIATRA NEAMȚ

VIETI PARALELE

de Ovidiu Genaru

Data premierei : 15 septembrie 1977.
Regia : EDUARD COVALI. Scenografia : VASILE JURJE. Ilustrația muzicală : IOAN TEODOR.

Distribuția : EUGENIA BALAURE (Meri) ; CARMEN PETRESCU (Liz) ; TRAIAN PĂRLOG (Feneșan) ; FLO-RIN MĂCELARU (Alexandru) ; VA-LENTIN URITESCU (Bazil).

Noul text de teatru al poetului Ovidiu Genaru, publicat, dealtfel, și în revista noastră, sub titlul *Viața particulară*, se afla, de mai multă vreme, în atenția Teatrului Tineretului din Piatra Neamț, și a fost chiar îmbușătățit prin colaborarea dintre secretariatul literar al teatrului și autor. Dar nu posibilele diferențe de replică dintre textul tipărit și cel jucat ne interesează în această cronică, ci spectacolul realizat de regizorul Eduard Covali și de trupa de actori din Piatra Neamț.

Ne interesează, mai întîi, un spectacol semnat de Eduard Covali, pentru că realizările de pînă acum ale acestui om de teatru l-au definit ca pe un îndrăgostit de lumea fabuloasă a basmului (pe care a reinviat-o nu numai ea director de scenă, ci și ca autor de text) și ca pe un sensibil lector al operelor romantice. Dar, dacă, tematic, Eduard Covali pare să prefere problematica vîrstelor juvenile, estetica teatrală pe care o slujește acest regizor dovedește un spirit larg, cultivat, îmbinînd modalități, să zicem, renaștentiste, cu altele, acut moderne, nu în scopul de a epata printr-o montare de regizor, ci urmărind, dimpotrivă, să realizeze un spectacol al actorilor, prin actori.

Noul text dramatic al lui Genaru abordează problema tinerilor debusolați, oprindu-se la cazul particular al unei familii compuse din trei persoane : tatăl, directorul unei uzine din provincie, mama, păstrînd nostalgia poziției sociale burgheze, și fiul, aflat la vîrsta opțiunii și a destinului profesional. Anumite elemente de viață duc la înstrăinarea reciprocă a membrilor acestei familii, la acele *vieți paralele*, stinghere și înstingerite.

Ceea ce ne-a surprins este faptul că Eduard Covali, altădată atent la cadrul (și la mesajul) scenografic al spectacolului, nu a mai contat, de astă dată, pe acest foarte important personaj. Din stimă, probabil, pentru autorul textului, regizorul nu a mai solicitat imaginația scenografului Vasile Jurje, care, comod, s-a rezumat la indicațiile autorului și nu ne-a prezentat nici o idee originală, care să pună în valoare ambițioasa temă a piesei. În schimb, bun cunoscător al posibilităților trupei de actori, Covali a știut să conceapă o distribuție bună, chiar foarte bună. Prin distribuirea actriței Carmen Petrescu în (aparent) ușuratica Liz — fata care va influența hotărîtor metamorfoza etică a tînrului, abia ieșit din adolescență, Alexandru — sau a actorului Valentin Uritescu, în rolul (aparent) alienatului mintal Bazil — fratele doamnei Meri Feneșan, alt personaj lucid al piesei — Eduard Covali și-a asigurat „mo-

Confruntare finală între tată și fiu. În scenă, Eugenia Balaur (Meri), Florin Măcelaru (Alexandru), Traian Părlog (Feneșan) și Valentin Uritescu (Bazil)

